

V jesenickom Safari vita ľadový medveď

Oldřich Koudelka

VERTE, ALEBO NEVERTE, JE TO NAOZAJ TAK. AFRICKÉ MÚZEUM SAFARI V OSADE JELENÍ, NEĎALEKO SLIEZSKÝCH HOLČOVÍC, VZNIKALO NA DOHĽAD OD BÁJNEHO PRADEDU, NAJvyššej HORY MORAVSKÝCH JESENÍKOV A BLÍZKO POLSKÝCH HRANÍC UŽ NIEKEDY OD ROKU 2013.

FOTO: AUTOR, ZÁBERY SÚ Z AFRICKÉHO MÚZEA SAFARI V OSADE JELENÍ.

V areáli tunajšej poľnohospodárskej a lesnej spoločnosti sa neustále rozširuje a zveľbuje. Splnil sa tak dávny sen majiteľa Jiřího Čížka, vynikajúceho znalca jesenických hôr, lesníka a poľovníka, chovateľa, zberateľa artefaktov spojených s lovom a poľovníctvom, ale aj veľkého milovníka africkej prírody. A pri vchode do hlavnej múzejnej haly vám pomyselné podáva ruku obrovský ľadový medveď.

ORIGINÁLNA MYŠLIENKA

„Dlho som premýšľal, či sa myšlienkou založenia Múzea Safari nespreneverim tunajšiemu kraju, dedinke, ktorá sa pôvodne volala Hirschberg a v názve má dodnes meno kráľa hôr, podpradedskej faune a flóre, v objatí ktorých som od malička vyrastal, a ktorú nadovšetko milujem. Ale nakoniec som si povedal, že jelene, srnce, daniely, muflóny a či-

viaky sú okolo nás od nepamäti, máme ich na dosah ruky či skôr oči, môžeme ich kedykoľvek uvidieť vo voľnej prírode, ale aj v našich odborných chovoch. Ale s Afrikou, to je niečo iné. To je návrat do chlapčenských snov a predstáv, dotyk nefalšovaného dobrodružstva, niečoho vzdialeného, exotického. Tak som sa pokúsil oboje nejakým netradičným spôsobom sklbiť,“ hovorí Jiří Čížek.

Či sa zámer podaril alebo nie, musia návštevníci areálu posúdiť sami. A pretože som tak trochu stál pri samotnom zrode múzea, za seba môžem povedať, že sa všetko podarilo a darí. Vo vonkajších výbehoch priľahlého zooparku môžete uvidieť jelene, daniely, srnce, diviaky, ale aj rôzne druhy hovädzieho dobytky, nechýbajú ani oslíci.

K videniu je snáď všetka fauna Jeseníkov, aj prieluky medzi jednotlivými objektmi sú vtipne pomenované, ako napríklad Námestie U jelaňa. Počet-

ni návštevníci, každoročne je ich okolo ôsmich tisíc, z ktorých veľké percento tvoria rodičia s deťmi, seniori a „koleskári“, majú možnosť zvieratá z bezpečia špeciálne upravených rámp fotografovať aj so svojimi ratolesťami.

Pri dodržaní stanovených pravidiel je možné zver aj kŕmiť. O jej životných potrebách vypovedajú informačné panely aj náučný chodník v okolí turistickej rozhľadne, ktorú firma vybudovala, aby všetci mohli z vtáčej perspektívy uvidieť krásu blízkych hôr.

MORAVSKÁ AFRIKA

Vráťme sa na moravský „čierny kontinent“. Jiří Čížek v minulosti absolvoval niekoľko dlhodobých pobytov na africkom kontinente, kde na vlastné oči spoznával nielen tamojšiu prírodu a divokú zver,

ktorú predtým poznal len z kníh, ale aj zvyky a kultúru miestnych obyvateľov. Najmä v miestach, ktoré v druhej polovici devätnásteho storočia navštívil a s nasadením vlastného života objavoval doktor Karol Ján Emilián Holub, slávny český cestovateľ, rodák z východočeských Holic.

Aj keď nie priamo, Jiří Čížek predsa len nejakým spôsobom kráčal v jeho stopách. „Emil Holub bol môj detský idol. Postupne sa mi podarilo navštíviť väčšinu miest, kam viedli jeho výpravy. Iste, zmenili sa, ale aj tak zostali tajuplné a plné otázok. Aj ja, rovnako ako on, som si z ciest privázał popri teoretických poznatkoch prírodovedných a etnografických či praktických loveckých skúsenosti, mnoho artefaktov. A už od prvej cesty som vedel, že ich nechcem mať uložené len tak niekde doma, ale

chcem sa o ne podeliť s návštevníkmi našej firmy. To bol prvopočiatok afrického múzea v Jelení,“ doplnil svoje predchádzajúce slová Čížek.

O preparátoch a dermoplastoch exotickéj zveri, ale aj domácich a kontinentálnych cicavcov, vtákov a plazov – levov, gepardov, byvolov, leopardov, žiráf, antilop, pštrosov, krokodílov, supov, resp. jeleňov, danielov, diviakov, kamzíkov, medvedov, žrebov, sobov, zubrov a ďalších, ktorí sú súčasťou originálneho múzea, rovnako ako výrobkoch ľudovej kultúry a nástrojoch každodennej potreby a lovu, by sa dalo písať ešte veľmi dlho a podrobne.

Na jar bude navyše súčasná expozícia doplnená preparátom slona afrického a jeho čiastkovými kostrovými časťami nájdenými v buši po uhynutých zvieratách. Za

každým z vystavených zvierat je konkrétny príbeh. Rovnako by to však nenahradilo chvíle, keď stojíte bezprostredne v citlivo a profesionálne upravenej expozícii vytvárajúcej dojem živých terénov. Uchváti vás svojou živočíšnosťou a vtiahne „do deja“.

CESTOVATEĽ A CÍSAŔ

Podnikateľ Jiří Čížek priznáva, že keď kedysi čítal Holubov bohato ilustrovaný cestopis *Sedem rokov v južnej Afrike* a neskôr tituly či reprinty *Druhá cesta po Afrike – z Kapského mesta do krajiny Mašokulumbov*, *Čierny raj* či *Cesta po Zambezi*, zatúžil vstúpiť do kapitol týchto príbehov. To sa mu do istej miery splnilo, navyše s vedomím toho, že sa Emilovi Holubovi dlho nedarilo v rodnej krajine získať pochopenie, úctu a pokoru k svojim objaviteľským počinom. Preto cítil potrebu vzdať mu osobný hold.

„Pamätník doktora Holuba bol v Holiciach otvorený až v roku 1966, pričom dlho chýtral, stál na vedľajšej kolaji záujmu verejnosti. V Čechách si cestovateľa začali vážiť, až keď bol dávno po smrti, pričom jeho odvaha, vedecký zápal a vzdelanosť v mnohých odboroch by mali byť stále inšpirujúce a vo svete sú tak ponímané. Riskoval, keď vstúpil na územie, kde zúrila občianska vojna, keď neodolal vstúpiť tam, kde ešte noha belocha doteraz nevstúpila. Pre mňa sú to atribúty úžasu nad ľudským od-

hodlaním a nepoddajnosťou. Preto sme pred časom v múzeu otvorili skromnú, ale plne vypovedajúcu časť venovanú tomuto môjmu životnému hrdinovi, ktorý nepochádza z riše rozprávok, ale bol človekom z mäsa a kostí,“ vyznal sa majiteľ.

Miestnosť Emila Holuba v Africkom Safari múzeu v Jelení je prekvapivo skromná, rovnako ako skromný bol život jej aktéra. Holub nežil v prepychu. Pri svojich cestách ochorel na maláriu, kulisou jeho bytia v Čechách a neskôr vo Viedni tvorila chudoba, knihy a artefakty z ciest, ktoré postupne musel pre nedostatok finančných prostriedkov rozpredávať. Virtuál-

na pracovňa doktora Holuba dáva nahliadnuť do dobovej atmosféry svetového cestovateľa, objaviteľa a etnografa, prinúti návštevníkov bližšie sa zaujímať o jeho prácu, odkaz a životné osudy.

V protiklade s tým sa aktuálne v múzeu rodí cisársky salónik venovaný druhému „z hrdinov“ Jiřího Čížka, rakúsko – uhorskému cisárovi Františkovi Jozefovi I. „Na tróne bol neuveriteľných šesťdesiat osem rokov a jedinou činnosťou, ktorú nevykonával ako cisársku povinnosť, bol lov. Lovcom bol vášnivým, hoci popri počte ulovených kusov dbal aj na celkový rámec poľovníctva. Ako keď napríklad v roku 1849 prijal Ríšsky patent o polov-

nictve, mimochodom podpísaný v Olomouci, ktorý spojil výkon práva poľovníctva s vlastníctvom pozemkov. Zliezal hory v krátkych, ošumelých kožených nohaviciach, pevných topánkach, mäkkom zelenom klobúku a väčšinou nemal ani honcov. Pri love nepoužíval technické vymoženosti, zastával názor, že aj zver musí mať šancu. Navyše osobne podporil projekt vysadenia kamzíkov v Jeseníkoch v roku 1913, už preto má cisársky salónik v našom múzeu svoje miesto," uviedol Jiří Čížek k pripravovanej novinke.

PRADEDOVA KNIŽNICA

Na poschodí hlavnej múzejnej sály sa rodí Pradédova knižnica, ktorá bude obsahovať niekoľko tisíc kníh venovaných prírode, lesníctvu, poľovníctvu, histórii, ale aj blízke- mu jeseníckému regiónu. Súčasťou knižnice bude galéria autorov, ktorí krásy a bohatstvo Jeseníkov stvárnili vo svojich literárnych dielach.

„Pôjde asi o dvadsaťpäť autorov, za všetkých spomeňme napríklad Jaromíra Tomečka, Otu Bouzka, Štefana Neuwirtha, Antonína Bubeníka, Jiřího Mlčouška, Jaromíra Javůrka, Jozefa Vágnera, Jiřího Pecháčka a ďalší. A opäť by sme boli pri symbióze domáceho a svetového, moravského a afrického. V galérii budú umiestnené ich fotografie a biografické údaje a samozrejme budú k dispozícii ich početné knihy, alebo ucelené

autorské súbory. Knižnica bude poskytovať štýlové relaxačné zázemie pre možnosť v klude čítať a dávať priestor meditácii," doplnil majiteľ trochu bokom hlavných turistických trás položeného, ale rozhodne nie nezaujímavého ciela s geografickým, etnografickým, ale aj poľovníckym, lesníckym, ekologickým a agro programom.

ABY SME NEZABUDLI...

Už by som mohol napísať len pár slov na záver, akúsi pozvánku, ale skoro by som zabudol na toto ľadového medveďa. Po pravde povedané, akosi sa sem nehodí, aby robil „vrátnika“. Stojí na zadných a svo-

jimi viac ako tri metrami budí oprávnenú hrôzu. Napriek tomu sa u neho návštevníci múzea radi fotia, porovnávajú svoje dlane s jeho obriami labami a snažia sa bez úspechu dosiahnuť na jeho ňucháč.

„Kedysi som ho vykúpil z akejsi pozostalosti a keď už bol tu, tak sa nejako zamiešal do expozície. Aj keď rozhodne nie nepozorne, pretože je vidieť od všadiaľ. A vlastne sa medzi tou Afrikou zabýval a dnes už to všetci berú skôr ako unikát, vtip, ukážku toho, že je lepšie brať všetko s humorom a nadhľadom. Zvlášť ten náš ľudský život," povedal na záver nášho stretnutia Jiří Čížek.